

{ datorrena } **Isidro ESNAOLA**

Demokrazia, gobernu oligarkikoaren bidean

Bi gauzek atentzioa eman didate AEBetako azken hauteskundeetan. Lehenengoa da Kamala Harris hautagai demokratik ez zuela primarioetako prozesua gainditu, orain arte AEBetako hauteskunde-kampainaren ezaugarri izan den izapide bat; azken unean aukeratu zuen Alderdi Demokrataren aparatua, segur aski alderdiko fakzioekin bidezko kontsultak egin ondoren. Batzuek esango dute beste aukerarik ez zegoela. Errealitatea da aurreikus zitekeela Joe Bidenek ez zuela maila emango, baina alderdiaren aparatua erabaki zuen egoera usteltzen uztea hautagaitza prozesua kontrolatu ahal izateko.

Bigarrena, Alderdi Errepublikanoaren hauteskunde-plantzaren oligarkia ekonomikoaren pisu handia izan da. Donald Trump higiezi-
nen oligarkia ezaguna da. Oraingoan elkartu zaio Elon Musk, automobilgintzako, industria espazialeko eta sare sozialetako beste oligarkia bat. Silvio Berlusconi inauguratu zuen tradizio hori, baina orain arte hauteskunde-zerrendetan handikien presentzia nahiko mugatua izan da, Hego globaleko eta Sobietar Batasunaren ondorengo espazioa kenduta. Mendebaldean, oligarkia ekonomikoek nahiago izan dute itzalean aberastu.

Nolanahi ere, pertsona askok oligarkia hauek politikari profesionalak baino trebeagozat jotzen ditu eta botoa ematen diete. Uste horren oinarria da enpresa pribatuen inguruan egiten den apologia: enpresak dira aberastasuna ekoizten, enplegua sortzen eta soldata eta zergak ordaintzen dituzten erakunde bakkarrak. Beti ahazten zaie esatea enpresek aberastasuna sortzen dutela, Estatua osasunaz, hezkuntzaz, azpiegiturez eta gizarte-laguntzaz arduratzen delako, besteak beste. Eta horiek guztiak herrialde baten aberastasunaren parte dira, industria edo finantzak bezainbeste.

Sortzen duten aberastasunari buruzko eztabaida alde batera utzita, zalantzarik gabe, enpresa da erakunde nagusia gizarte kapitalistan. Hala ere, bere ezaugarri behinena ez da demokratikoa. Jabetzaren gehiengoa lortzen duen pertsonak edo pertsona-taldeak zuzenduko du enpresa, bere irizpidearen arabera. Erabaki guztien gaineko erabateko kontrola izango du, eta ez du inolako hautaketarik antolatu beharko: patroiak agintzen du, eta kito. Bere partaidetza saltzen badu edo jabeen beste aliantza bat eratzen bada soilik galduko du kontrola; hau da, beste talde batek konspirazio txiki bat antolatzea lortzen badu, bere boterea galduko du, eta horrek ez dirudi oso modu demokratikoa, gizarte modernoaren erakunde nagusitzat definitzen den arren.

Kapitalismoko enpresa egitura autoritario eta hierarkikoa da. Ezaugarri horiek gaizki ezkontzen dira demokraziarekin, eta ziurrenik joera autoritarioa ezartzen diete politikara salto egiten duten oligarkei

Egia da enpresa mota batzuetan langileen partaidetza handiagoa izaten dela, normalean txikiak direnean. Hazi eta kudeaketa sofistikatu ahala, parte hartzeko eta erabakitze mekanismo demokratikoak gero eta formalagoak bilakatzen dira.

Oro har, kapitalismoko enpresa egitura autoritario eta hierarkikoa da. Ezaugarri horiek gaizki ezkontzen dira demokraziarekin, eta ziurrenik joera autoritarioa ezartzen diete politikara salto egiten duten oligarkei. Nolanahi ere, oligarkak politikara igarotzea, Harris primarioak gabe aukeratzea bezala, demokrazia liberalak gobernu oligarkiko bihurtzeko eraldaketa gero eta esplizituagoaren seinale da. •